

Epidemija pneumonije povezana s novim Coronavirusom, Kina

Dopuna 23. siječnja 2020.

Kratki prikaz stanja

U prosincu 2019. godine uočeno je grupiranje oboljelih od upale pluća u gradu Wuhan, Hubei provincija u Kini. Oboljeli su razvili simptome povišene tjelesne temperature i otežanog disanja. Prema raspoloživim podacima, prvi slučaj razvio je simptome 8. prosinca 2019. godine. Oboljeli su se u početku uglavnom epidemiološki povezivali s boravkom na gradskoj tržnici Huanan Seafood Wholesale Market, veleprodajnom tržnicom morskih i drugih živih životinja. Kao uzročnik početkom siječnja identificiran je novi *Coronavirus* (2019-nCoV) koji pripada istoj porodici koronavirusa kao i SARS-CoV. U siječnju 2020. godine potvrđeni su pojedinačni slučajevi bolesti uzrokovane novim *Coronavirusom* i u drugim gradovima i provincijama Kine, kao što su Guandong i Beijing, te nekoliko importiranih slučajeva u drugim državama (Tajland, Japan, Južna Koreja, SAD) kod ljudi koji su doputovali iz Wuhana.

Bolest je karakterizirana povišenom tjelesnom temperaturom i kašljem, a u težim slučajevima može se razviti upala pluća s otežanim disanjem i nedostatkom zraka.

Broj oboljelih, udio oboljelih s teškom kliničkom slikom i broj umrlih mijenja se iz dana u dan i ovisi o izvoru informacija te je nezahvalno uopće navoditi brojeve. Uglavnom nekoliko je stotina potvrđenih slučajeva bolesti, oko četvrtina oboljelih ima tešku kliničku sliku a umrlih u trenutku pisanja ovog teksta ima nešto manje od 20.

U ovom trenutku nema jasnih dokaza o održivom tj. efikasnom prijenosu virusa s čovjeka na čovjeka, iako su potvrđeni pojedinačni slučajevi prijenosa bolesti s čovjeka na čovjeka u bliskom obiteljskom kontaktu i s pacijenta na zdravstvene djelatnike..

Praćenje kontakata i provođenje higijensko-sanitarnih te ostalih zdravstvenih mjera prevencije u Wuhanu i drugim gradovima u kojima su zabilježeni bolesnici su u tijeku.

Međunarodne mjere suzbijanja širenja bolesti

U Svjetskoj zdravstveno organizaciji danas se održava drugi dan sastanka Odbora za hitna stanja na kojem će odlučiti o tome hoće li ovu bolest proglasiti javnozdravstvenim hitnim stanjem od međunarodnog značaja (Public Health Emergency of International Concern – PHEIC). Proglašavanje ove epidemije PHEIC-om omogućilo bi bolju međunarodnu koordinaciju odgovora na epidemiju, u skladu s obvezujućim preporukama SZO te dodatnu međunarodnu mobilizaciju financijskih i ljudskih resursa.

Međutim, neovisno o tome proglasi li SZO ovu bolest javnozdravstvenim hitnim stanjem od međunarodnog značaja ili ne, sve zemlje trebaju u okviru razumnih granica provoditi mjere za smanjenje rizika od unosa i širenja bolesti u svojoj populaciji. Neke su zemlje poput Sjedinjenih Američkih Država, Italije, nekih azijskih zemalja, uvele mjerenje temperature putnicima koji ulaze u zemlju izravnim letovima iz Wuhana. Neke zemlje savjetuju odgodu

putovanja u Wuhan ili u provinciju Hubei, ako nisu nužna. To su sve mjere koje nadilaze uobičajene preporuke Svjetske zdravstvene organizacije. Istovremeno, Kina provodi vrlo stroge mjere obuzdavanja širenja bolesti na način da na aerodromu u Wuhanu, većim autobusnim i željezničkim postajama već dulje vrijeme provode mjerenje temperature putnika koji napuštaju grad. Kineske vlasti preporučuju svojim građanima da ne putuju u Wuhan ako ne moraju, a po svemu sudeći, planira se ukidanje transportnih linija iz Wuhana prema drugim dijelovima Kine i prema inozemstvu.

Dakle, u Kini i u nekim drugim zemljama već se provode vrlo restriktivne mjere za obuzdavanje širenja bolesti.

Za sada Svjetska zdravstvena organizacija ne preporučuje nikakva ograničenja u prometu ljudi i trgovini s Kinom, pokrajinom Hubei niti gradom Wuhan.

Niti mi ne preporučujemo našim građanima izbjegavanje putovanja u zahvaćena područja, jer se rizik od bolesti može smanjiti pridržavanjem mjera opreza. Međutim, zbog restrikcija u prometu koje su uvele kineske vlasti, preporučljivo je izbjeci putovanje u Wuhan ako je moguće, jer će biti teško izaći iz grada dok su na snazi ograničenja prometa uvedena od strane kineskih vlasti.

Put prijenosa i mjere smanjenja rizika

Točan način na koji je novi virus ušao u ljudsku populaciju i načini širenja s čovjeka na čovjeka nisu još sa sigurnošću utvrđeni. Za sada se ne može reći jesu li ljudi zaraženi alimentarnim putem (jedenjem neadekvatno termički obrađenih namirnica životinjskog porijekla), respiratornim putem (udisanjem aerosola koji nastaje pri manipuliranju životinjama i obradi mesa i ostalih proizvoda životinjskog porijekla), izravnim kontaktom (unosom infektivnog materijala, izlučevina ili krvi životinja putem sluznice ili oštećene kože) ili nekim drugim putem. Pretpostavlja se da je izvor virusa za prvooboljele osobe neka životinja, moguće koja se ilegalno prodavala na tržnici. Kineske zdravstvene vlasti su zatvorile tržnicu s kojom se povezuju prvi bolesnici i u tijeku je ispitivanje uzoraka životinja kojima se trgovalo.

Put prijenosa s čovjeka na čovjeka također nije sa sigurnošću utvrđen, a vrlo vjerojatno se prenosi kapljičnim putem (izravan kontakt s izlučevinama bolesnika) i inhalatorno (udisanjem aerosola koji nastaje pri medicinskim zahvatima u zdravstvenim ustanovama). Nije poznato u kojoj mjeri postoji mogućnost prijenosa zaraze fekalno-oralnim putem (unos stolice bolesnika u probavni sustav prljavim rukama, zagađenom hranom ili vodom), spolnim putem ili putem krvi.

S obzirom na nepoznanice o putevima prijenosa, putnicima u međunarodnom prometu koji putuju u zahvaćena područja (u ovom je trenutku zahvaćeno područje grad Wuhan, ali s vremenom će možda i drugi gradovi, pokrajine ili države biti proglašene zahvaćenim područjem ako se utvrdi lokalna transmisija uzročnika na novim područjima) savjetuje se pridržavanje uobičajenih mjera opreza, kao što se inače savjetuje radi smanjenja rizika od drugih bolesti na putovanjima (npr. alimentarne infekcije koje se prenose fekalno-oralnim putem ili nedovoljno termički obrađenom hranom, respiratornih koje se prenose aerosolom i kapljičnim putem, spolno-prenosivih bolesti koje se prenose nezaštićenim spolnim kontaktom, krvlju prenosivih bolesti koje se prenose dijeljenjem pribora za injektiranje lijekova i droga):

- izbjegavanje bliskog kontakta s osobama koji imaju akutnu respiratornu infekciju;
- često pranje ruku, posebno nakon izravnog kontakta s bolesnim ljudima ili njihovom okolinom, ako kontakt s bolesnom osobom nije moguće izbjeći, koristiti kiruršku masku za prekrivanje usta i nosa, ne dodirivati oči usta i nos nakon dodirivanja bolesnika i obavezno pranje ili dezinfekcija ruku nakon kontakta s bolesnikom;
- izbjegavanje bliskog kontakta sa živim ili uginulim životinjama, kako domaćim tako i divljim životinjama;
- konzumiranje pravilno termički obađenih namirnica, po mogućnosti neposredno nakon pripreme; temeljito guljenje voća i povrća, pijenje flaširane vode bez leda;
- izbjegavanje nezaštićenog spolnog odnosa s osobama čije je zdravstveno stanje nepoznato;
- izbjegavanja dijeljenje pribora za injektiranje lijekova (ili ilegalnih opojnih sredstava) s drugim osobama;

Mjere smanjenja širenja bolesti na i po povratku iz zahvaćenog područja

- putnici koji imaju simptome akutne respiratorne infekcije trebaju prilikom kašljanja i kihanja prekrivati nos i usta jednokratnim maramicama te prati ruke;
- ako putnik u međunarodnom prometu oboli, savjetuje se da ne putuje tijekom bolesti iz više razloga: Napor uzrokovan putovanjem može pogoršati zdravstveno stanje; u nekim zemljama neće putniku biti dozvoljen ukrcaj u prijevozno sredstvo (avion, brod, vlak, autobus) ako se prepozna da je bolestan, postoji mogućnost da prenese zarazu na druge putnike;
- ako putnik oboli tijekom putovanja u prijevoznom sredstvu u međunarodnom prometu, treba o simptomima bolesti obavijestiti osoblje, s ciljem da osoblje osigura mir i udobnost oboljelome, po potrebi zaštitna sredstva (kiruršku masku), priručnu terapiju (antipiretik, analgetik), te osigura da na odredištu oboljeloga dočeka zdravstvena služba;
- ako putnik unutar 14 dana od napuštanja zahvaćenog područja (u ovom trenutku se samo grad Wuhan smatra zahvaćenim područjem) razvije povišenu tjelesnu temperaturu i/ili kašalj i poteškoće s disanjem treba se javiti liječniku i dati do znanja da je unazad 14 dana boravio u Wuhanu (ili drugom zahvaćenom području, ako se u međuvremenu utvrdi).

Svrha neodgodivog javljanja putnika liječniku zbog povišene tjelesne temperature s respiratornim simptomima je pravovremena dijagnostika radi utvrđivanja pravog uzroka bolesti (puno je veća vjerojatnost da povratnik s putovanja ima gripu ili neku drugu respiratornu bolest nego bolest uzrokovanu novim koronavirusom), pravovremeni početak adekvatnog liječenja, sprečavanje prijenosa bolesti na osobe u bliskom kontaktu te osiguravanje zdravstvenog nadzora nad osobama koje su bile u bliskom kontaktu s bolesnikom.

Povratnik iz zahvaćenog područja može najaviti svoj dolazak liječniku telefonom da izbjegne boravak u čekaonici i dogovori način dolaska (nije preporučljivo da takav bolesnik putuje javnim prijevozom). Ako ne zna kome se treba obratiti, osoba može radi savjeta nazvati

teritorijalno nadležnog epidemiologa u pripravnosti ili epidemiologa Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo (popis telefonskih brojeva pripravnih epidemiologa u nastavku).

Zavod	Broj pripravnosti
ZZJZ "Dr. Andrija Štampar", Zagreb	091 46 96 444
ZZJZ Županije krapinsko-zagorske	099 245 55 45
	091 730 79 13
	091 510 31 65
ZZJZ Sisačko moslavačke županije	098 29 35 78
	098 293576
	098 29 35 72
	098 981 32 73
ZZJZ Karlovačke županije	098 247 630
ZZJZ Varaždinske županije	099 211 98 02
ZZJZ Koprivničko križevačke županije	098 59 22 15
ZZJZ Bjelovarsko bilogorske županije	098 49 20 24
ZZJZ Primorsko goranske županije	091 125 72 10
ZZJZ Ličko senjske županije	091 504 49 17
ZZJZ Virovitičko podravske županije	098 46 59 45
	098 46 59 44
ZZJZ Požeško slavonske županije	098 98 29 204
ZZJZ Brodsko posavske županije	091 51 70 426
ZZJZ Zadarske županije	098 33 27 65
ZZJZ Osječko baranjske županije	031 225 717
ZZJZ Šibensko kninske županije	091 43 41 201
ZZJZ Vukovarsko srijemske županije	091 37 04 290
ZZJZ Splitsko dalmatinske županije	091 15 12 003
ZZJZ Istarske županije	098 441 821
ZZJZ Dubrovačko neretvanske županije	098 24 34 54
ZZJZ Međimurske županije	098 55 88 11
ZZJZ Zagrebačke županije	099 736 87 84
Hrvatski zavod za javno zdravstvo	098 22 77 53